

BÜRKÜT

Türk Dünyası Dergisi

BÜRKÜT

Journal of Turkish World

www.burkutdergisi.com

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 27.04.2023

Makale Kabul Tarihi: 03.06.2023

Hacıoğlu, M. S. (2023). Avarların Avrupa'da ilk görünmeleri ve İmparator I. Justinianos dönemindeki Bizans-Avar ilişkileri. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 2(1), 17-24. <http://dx.doi.org/10.56210/burkut16>

AVARLARIN AVRUPA'DA İLK GÖRÜNMELEİ VE İMPARATOR I. JUSTINIANOS DÖNEMİNDEKİ BİZANS-AVAR İLİŞKİLERİ

Uzm. Mehmet Selhun HACIOĞLU

FMV Işık Üniversitesi mehmet.hacioglu@isikun.edu.tr ORCID

Öz

Avarlar, Avrupa'da göründükleri ilk günden beri diğer devletler veya topluluklar tarafından korkulan bir kavim olmuştur. Bunun sebebi ise Avrupa Hunları lideri Attila'dan sonra Avrupa'da korku uyandırmalarıdır ve onlar gibi de göçebe bir kavim olmalarıdır. Göçebe bir kavim olmalarından ötürü Avarların etnik menşei dönemin yazarları için merak konusu olmuştur. Avrupa sahasına geldikleri andan itibaren yaptıkları saldırıları ve kuşatmaları itibarıyla Bizans İmparatorluğu'nun dikkatini çekmiştir. Bu sebepten ötürü özellikle Bizans İmparatorluğu ile Avarlar arasında ikili ilişkiler meydana gelmiştir. Dolayısıyla, bu çalışmada Avarların Avrupa'ya adım atmaları ve Bizans İmparatorluğu ile olan ilişkileri tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Avar, Bizans, İmparator Justinianos, Bayan Kağan.

THE FIRST EMERGING OF AVARS IN EUROPE AND BYZANTINE-AVAR RELATIONS IN THE EMPEROR JUSTINIANOS I ERA

Abstract

The Avars was the society feared by other states and communities since the first day they appeared in Europe because they aroused fear in Europe after Attila who was the leader of the European Huns, and they were a nomadic tribe like them. Owing to being a nomadic tribe, the ethnic origin of the Avars was also a matter of curiosity for the writers of the period. From the moment they came to the Europe, they attracted the attention of the Byzantine Empire in terms of their attacks and sieges to this region. For this reason, bilateral relations occurred, especially between the Byzantine Empire and the Avars. Thus, the emergence of Avars in Europe and their relations with the Byzantine Empire will be discussed.

Keywords: Avar, Byzantine, Emperor Justinianos, Bayan Kagan.

Ø. Giriş

Avarlar, 558 yılında Avrupa coğrafi sahasına adım atmadan önce bu bölgede kargaşa ortamı hâkimdi. Senelerden beri Bizans İmparatorluğu Ostrogotlarla, Vandallarla ve Hun bakiyeleri olan kavimlerle mücadele hâlindeydi. Bizans İmparatorluğu bir yandan da doğudaki sınır komşusu olan Sasani İmparatorluğu ile rekabet halinde ve istikrarlı olmayan bir siyasi ilişki içindeydi. Bu yüzden Bizans İmparatorluğu yukarıda bahsedilen dış sebeplerden ve bu dış sebeplerin kendi toplumu içerisindeki akislerinden ekonomik, askerî ve idarî bağlamda İmparatorluk kontrolünü yeterince sağlayamamaktaydı (Ostrogorsky, 2017, s. 63-66). Üstelik Bizans İmparatorluğu 350'li yıllarda başlayan Kavimler Göçü'nün etkisini Avrupa'da ve kendi topraklarında hissetmesinden Batı sınırında istikrarı tam manasıyla sağlayamadı. Özellikle Avrupa Hun İmparatoru Attila döneminde Bizans İmparatorluğu çok ağır tahakkümleri kabul etti ve kabul ettiği şartlar ve antlaşmalar doğrultusunda acziyete düştü (Ahmetbeyoğlu, 2017a, s. 44; Ögel, 2001, s. 84-85; Vásary, 2016, s. 87-88).

Avrupa Hun İmparatorluğu'nun Attila'dan sonra birliğini sağlayamayıp hızla dağılması sonucu Avrupa içlerinde siyasi bir boşluk oluşmuştur. Avarlar, bu siyasi boşluktan faydalanıp 558'den itibaren Batı sınırlarını etkili bir şekilde kontrol edemeyen Bizans İmparatorluğu ile ittifak kurarak Karadeniz'in kuzeyindeki ve Balkanlar'daki Hun bakiyelerini ve Slavları dize getirerek Bizans İmparatorluğu'nda huzur ortamını tesis etmeye çalıştı (Uslu ve Azar Nasırabadi, 2022, s. 4-5). Bu andan itibaren Avarların doğudan gelen bir göçebe kavim olması, hemen akabinde Avarların Bizans'ın kuzey ve batı sınırındaki istikrarı sağlaması ve kılık-kıyafetlerinin Hunlara benzemesinden Bizanslı yazarlar Avarların menşei hakkında yazdı. Öyle ki Avarlar 558'de İmparatorun huzuruna çıkarken bütün Konstantinopolis halkı bu değişik kıyafetli topluluğu görebilmek için sokağa dökülmüştü.

Avarların menşei hakkında fikirler, Avrupa açıklarında ilk görüldüklerinden beri vardı. Bu konu hakkında söz söyleyen ilk kişi Bizanslı tarihçi Theophylaktos Simocattes'tir. Ona göre Doğu'dan gelen bu kavim aslında "Uar-Hun"lar olup Avar ismini kullanan "Sahte Avarlar"dı. "Gerçek Avarlar" ise Göktürk Devleti tarafından mağlubiyete uğratarak Çin, Kore ve Mukri'ye doğru kaçtı. Böylece "Sahte Avar"- "Gerçek Avar" hususu üzerinden bu topluluğun etnik kökeni tartışılmaya başlandı. Buna göre Avarların kökeninin Juan-Juan, Türk ve Eftalit olduklarına dair fikirler ortaya atıldı. Fakat ortaya atılan fikirler doğrultusunda Avarların etnik kökeni hakkında kesin bir sonuca ulaşılamadı. Çünkü Avarlar göçebe boy birliği halinde yaşadılar ve Avarlar batıya doğru hareket ettiklerinde önlerine yeni toplulukları katarak yollarına devam ettiler. Bu yüzden Avarların dilinde Gepidçe, Moğolca, Ogurca ve Türkçe ifadeler bulunması şaşırtıcı değildir. Avarların önlerine çeşitli topluluklar katarak Batı'ya doğru gelmesi ve bu durumun Avarların konuştuğu dilde çeşitli dil unsurları barındırmasına sebebiyet vermesinden Avarların etnik menşei hakkında kesin bir hüküm verilemez. Kesin olan tek husus, Türklerin Juan-Juanlarla Eftalitleri yenmesinden sonra yirmi bin Avar savaşçısı 6. yüzyılda Orta Asya'dan Batı'ya doğru kaçtı (Szádeczky-Kardoss, 2017, s. 284). Hatta bu kaçışın akisleri, Bizans kaynaklarında İstemi Kağan'ın (553-576) söylemiyle de teyit edilebilir:

"Onlar kuş değil ki onlar gökyüzüne uçsun Türklerin kılıcından kurtulsun, onlar balık değiller ki denizin diplerinde saklansın, fakat onlar dünyayı gezmek zorundalar. Eftalitlerle olan savaşımı bitirdiğimde Avarlara saldıracağım ve onlar benim kudretimden kaçamayacaklar." (Menander Protektor, 1985, fragment 4.2).

Bizans İmparatorluğu'nun Kuzey ve Balkan Sınırlarının Durumu

558'de Avarlar ile Bizans arasındaki ikili ilişkiler başlamadan önce Bizans İmparatorluğu'nun kuzeyinde ve Balkan yarımadasında Bulgarlar ve Slavlar buradaki yerleşim yerlerini harabeye çevirmişlerdi. Üstelik Avarlar, Bizans topraklarına yaptıkları akınlar neticesinde de buralardaki devlet otoritesini sarsmışlardı (Vasiliev, 2016, s. 169). 540-552 yılları arasında Slav, Bulgar ve Kutrigur saldırılarından ötürü Bizans Devleti savunma tedbiri almak için "limes" denilen müstahkem mevki kurmuş, fakat bu durum kalelerin ve mevkiilerin çöküşüne engel olamamıştı (Mangaltepe, 2018, s. 209-210). Bizans kuzeyde her ne kadar Alanlar ile ittifak halinde olmuş olsa da, batıda Slavların saldırıları, doğuda ise güçlü bir Sasani İmparatorluğu'nun oluşu Bizans İmparatorluğu'nu tedirgin etmekteydi (Kardaras, 2019, s. 20-21). Ayrıca 534-552 yılları arasında Afrika'daki Vandallar ve İtalya'daki Ostrogotlarla savaştığından Bizans İmparatorluğu'nun ordusu bitap düşmüştü. Bu yüzden de kendi sınırlarının güvenliğini korumak ve barış ortamını sağlamak için Bizans İmparatorluğu'nun komşularıyla dostane ilişkiler kurması gerekiyordu (Kurat, 2011, s.83). Bu yüzden de bozkır göçlerini denetleyebilecek ve Sasanileri tehdit edebilecek güç arayışında olan Bizans İmparatorluğu, Avarlar ile ittifak kurup bozkırda kontrol mekanizması olmaya çalışmıştı (Golden, 2016, s. 123).

Avarlar, 558 dolaylarında henüz Kafkasya bozkırlarındayken Kutrigurların lideri Zabergan¹ Bizans topraklarına dahil olan Trakya'ya saldırı yapmayı planlamıştı. Çünkü Bizans İmparatorluğu Sasani İmparatorluğu ile Lazika bölgesinin idaresi üzerinde anlaşmaya çalışıyordu. Bu yüzden Zabergan bu durumu fırsata çevirip Bizans İmparatorluğu'na saldırmaya niyetlendi. Fakat bu durumu fark eden İmparator I. Justinianos (527-565), Utrigurların lideri Sandilkh ile anlaşarak Utrigurların Kutrigurlara saldırmasını istemiş ve bunun karşılığında ise Utrigurlara verdiği haracı Kutrigurlara vereceğini söylemişti. Bunun üzerine Sandilkh:

"Çünkü onlar sadece bizim dilimizi konuşmuyorlar, bizim gibi çadıra yaşamıyorlar, bizim gibi giyinmiyorlar ve bizim gibi yaşamıyorlar. Fakat onlar başka liderleri takip etse bile onlar bizim akrabamız. Fakat Kutrigurları atlarından mahrum bırakacağız ve onları ele geçireceğiz. Böylece binekleri olmadan Romalıları yağmalayamayacaklar"

şeklinde Bizans İmparatoru Justinianos'a cevap verdi (Menander Protektor, 1985, fragment 2). Böylece İmparator Justinianos'un düşünceleri eyleme dökülebilecekti. Fakat İmparatorun Kutrigur-Utrigur siyaseti üzerindeki düşünceleri eyleme dökülmeden önce Theophanes'in kayıtlarında Hun ve Slavlar olarak geçen gruplar Trakya'da isyan edip bir sürü insanı öldürmüşlerdi (Theophanes Confessor, 1997, s. 341). Kutrigurlar,² 558-559 kışında Bizans İmparatorluğuna üç koldan saldırmaya başladılar. Bahsedilen kollardan biri Thessaloniki'yi (Selanik), diğeri Trakya'yı ve en sonuncusu da Konstantinopolis'i işgal etmek için yola çıkmıştı. Bu yaşanan hadiseden ötürü Justinianos, Konstantinopolis'i kurtarsın diye Belisarius'a başvurdu ve sonuç olarak Kutrigurlar her üç cephede de yenildiler. Fakat Bizans İmparatorluğu savaşın verdiği yıkımdan ötürü çok ciddi bir ekonomik darbeye maruz kalmış oldu (Vasiliev, 2016, s. 170).

Kutrigurların Bizans'ın Balkan topraklarını rahatsız ettiği bu sıralarda Avarlar hâlâ Kafkasya bozkırlarındaydılar (Pohl, 2018, s. 25). Akabinde birlikten ve düzenden yoksun bir halde Kafkasya bozkırlarında yaşayan Avarlar, Alanların lideri Sarousius'a kendilerini Bizans İmparatoru ile tanıştırmaları için yalvardılar. Sarousius bu durumu Lazika bölgesi komutanı

¹ Kutrigurlar, Vasiliev'in eserinde Kotrigurlar olarak geçer (2016, s. 170).

² Rus Bizans tarihçisi Vasiliev'e göre Kutrigurlar, Hunların bir koludur (2016, s. 170).

Justinos'a, Justinos da İmparator Justinianos'a ilettili. Sonrasında ise Avarların elçi göndermesi için Justinos'a emir verdi (Mangaltepe, 2018, s. 211; Menander Protektor, 1985, fragment 5.1). Bizans'ın ilgi alanındaki bölgelerde kendini kanıtlamış olan topluluklar, güçlerini göstermek amacıyla Bizans İmparatorluğu'na elçi gönderirlerdi. Bu sebepten Avarlar, burada İmparatora elçi göndermek isteyerek kendi rüştlarini ispat etmeye çalışmak istediler (Karatay, 2017, s. 92).

Avarların Bizans İmparatorluğu'na İlk Elçilik Heyeti

Kafkas Dağları'nda bulunan Avarlar ile Bizans arasındaki ilişkiler 558 yılının Ocak ayında Kandikh adlı Avar elçisinin İmparator Justinianos'a gönderilmesiyle başlamıştır (Kardaras, 2019, s. 20). Avarlar Konstantinopolis'e geldiklerinde bütün halk sokağa dökülmüştü. Çünkü onlar gibi olan insanlar görmemişlerdi. Onların saçları uzun ve örgülü olması Bizans halkının dikkatini çekti, kıyafetleri de diğer Hunların kıyafetlerine benzettiler (Theophanes Confessor, 1997, s. 339-340).

Elçi Kandikh sözlerine İmparator'un huzuruna en büyük ve en güçlü kavmin geldiğini vurgulayarak başlamış ve kendilerine engel olacak herkesi ezip yok edecek güçte olduğunu söyleyerek devam etmiştir. İmparator onları bir müttefik olarak kullanıp batı topraklarının güvenliğini sağlayabilirdi. Ayrıca Avarlar, Bizans'a yıllık ödeme yapacaklarını ve hediyeler göndereceklerini belirtmelerine karşın Bizans İmparatorluğu içinde verimli ve güvenli bir yere yerleşmek istediklerini söylemişlerdir. Avarlar, Bizans İmparatorluğu'nun düşmanlarını kendi düşmanları olarak addedeceklerini de elçi Kandikh vasıtasıyla bildirdi (Kardaras, 2019, s. 20). Bununla birlikte İmparator Justinianos artık yaşlıydı ve barbar kavimlere karşı savaşla çözülecek yollar dışında başka yollar arıyordu (Menander Protektor, 1985, fragment 5.1). Haliyle Bizans İmparatorluğunun, kendisini rahatsız eden kavimlere karşı gelecek bir güce ihtiyacı vardı. Bu yüzden Bizans İmparatorluğu, kuzey sınırlarındaki Sabirler ve Tuna'nın doğusundaki Kutrigurlarla (Bulgarlar) da başa çıkabileceğini düşünerek Avarları kazanmaya karar verdi (Kurat, 2011, s. 83). Avarlar senelerdir Vandallarla, Sasanilerle ve batıda İspanya ve İtalya ile savaşan Bizanslıların bu durumundan istifade etmek istiyorlardı (Mangaltepe, 2018, s. 211). Bu görüşmeden sonra Bizans ile Avarlar arasında teferruatlı olmayan bir antlaşmanın yapıldığı görüldü. Fakat bu antlaşmanın uygulanması hususunda tereddütler vardı (Karatay, 2017, s. 92). Bu durumun sebebi Avarların Bizans İmparatorluğu sınırları içinden toprak talep etmesiydi. Bu yüzden İmparator Justinianos, toprak talepleri hariç Avarların taleplerini kabul etti.

Yüce Senato'da Avarların istekleri tartışıldıktan sonra altından kordonlar, sedirler, ipekli elbiseler ve çeşitli değerli eşyalar Bizans elçisi Valentinus ile birlikte Avarlara gönderildi. Valentinus, Avarların yöneticisinin karşısına çıkmış, hediyeleri vermiş; Bizans İmparatoru'nun mesajı³ doğrultusunda Avarlar, ilk önce Unigurları⁴ akabinde Zali denilen Hun kökenli bir kabileyi ve Sabirleri de yok etmişti (Menander Protektor, 1985, fragment 5.2). Akabinde Antalar⁵, Avarların saldırısına karşı duramadıklarından ve umutları tükendiğinden⁶ Avarlar, Antaların

³ Avar elçisi Kandikh'in 558 yılında Konstantinopolis'te "Bizans'ın düşmanı bizim düşmanımızdır" ifadesi doğrultusunda İmparator Justinianos, Avarların Bizans İmparatorluğu'nun düşmanlarına karşı birlikte hareket etmesini istemiştir (Mangaltepe, 2018., s. 212).

⁴ Menander Protektor'un eserinde geçen Unigurlar, Kardoss'un eserinde Onogurlar olarak geçmektedir (Szádeczky-Kardoss, 2017, s. 284). Onogurlar ise Oğuzların batı kolu olan Ogurlara mensup bir topluluktur (Ahmetbeyoğlu, 2017, s. 1).

⁵ Antalar, Karadeniz'in kuzeyinde yaşamış bir topluluktur. Kökenleri hakkında Alan, erken Slav halkı veya Got olduklarına dair görüşler vardır (Pritsak, 1991, s. 160).

⁶ Blockley'e göre burada umuttan kasıt, Antaların Avarlara karşı Kutrigur yardımını beklemeleridir (Menander Protektor, 1985, s.253/ n. 25).

ülkesini harap edip yağmaladılar. Bu yüzden Antalar, Mezamer adlı bir elçiyi Avar Kağanı'na gönderdiler. Avarlar bu olay neticesinde ise Antaların esir edilmiş kabileleri için fidye istedi ve bunun üzerine Mezamer, kabaca ve düşüncesizce konuştu. Mezamer'in bir elçiye göre çok kabaca konuştuğunu duyan Avarların dostu olan Kutrigur -Menander Protektor burada Kutrigurların liderinden bahsediyor olmalı.- Antalara karşı düşmanca bir his besledi ve Avarların liderine şu cümleleri söyledi: "Bu adam bütün Antaların arasındaki en güçlü adamdır ve her kim olursa olsun o herhangi bir düşmanına direnebilir. Öldür onu ve sonra sen düşmanın ülkesini korkusuzca talan edebileceksin." (Menander Protektor, 1985, fragment 5.3). Yaşanan bu olayın akabinde Avarlar, Antaların ülkesini yağmaladılar ve bu kavmi köle olarak sattılar (Szádeczky-Kardoss, 2017, s. 284).

Bu olaylar neticesinde Avarların hâkimiyet sahaları Volga'dan Tuna'nın ağzına kadar uzanıyordu (Grousset, 2019, s. 200). Böylece Avarlar Küçük İskitya denilen Dobruca'ya kadar geldiklerinden, Bizans İmparatorluğu'nu da tehdit ettiklerini göstermiş oldu (Golden, 2016, s. 123). 562/563 yıllarında Avarlar için tek tehdit kaynağı ise geride bıraktıkları Türk (Göktürk) Kağanlığı'ydı (Pohl, 2018, s. 50).

562 Yılında Avar Elçilik Heyetinin Konstantinopolis'e Gelmesi

Balkanlara ve Batı Avrupa'ya yayılmayı başaran Avarlar, 562 yılında İmparator Justinianos'a yeniden elçi heyeti gönderdiler (Kurat, 2011, s. 84). Bu vesile ile Avarların ünlü lideri Bayan Kağan'ın (562-602) ismi ilk defa Menander Protektor'un eserinde zikredildi (Szádeczky-Kardoss, 2017, s. 284). Heyetin geliş amacı Avarların Bizans İmparatorluğu içinde bir yere yerleşmek için İmparator Justinianos'tan bölge talep etmekte. General Justinos'un tavsiyesi üzerine İmparator onları Pannonia II olarak adlandırılan eskiden Herulların yaşadığı bölgeye⁷ yerleştirmek istemişti. Fakat Avarlar İskitya bölgesi dışında yaşamak istemiyorlardı ve onlar İskitya bölgesine bağlanmışlardı.⁸ Görüşmelerde bir başarı sağlanamayınca General Justinos, İmparator Justinianos'a Avar elçi heyetinin belli bir süre alıkoyulmasını ilettili. Çünkü Justinos'un Kunimon adlı elçilerden biriyle arkadaşlık kurmasıyla Avarların asıl niyetlerinin Tuna Nehri'ni geçip bütün ordusuyla Bizans İmparatorluğu'na saldırma niyeti olduğunu öğrendi. Bu durumu öğrenen Justinos, İmparatora Avarların Tuna Nehri'nin karşısına geçme niyetinden vazgeçtiklerinde Avar elçilerini salıvermesini söylemişti. Bu durumdan ötürü Avar elçilerinin talepleri karşılanmadı ve Avar elçilerine verilen hediyeler geri alındı. Bayan Kağan elçilere en hızlı şekilde geri dönmelerini söylemesine rağmen İmparator Justinianos, Bayan Kağan'ın ne planladığını önceden bildiği için Avarların elçilik heyeti çeşitli bahanelerle Bizans İmparatorluğu'nda alıkoyuldu. Böylece Avarlar ile Bizans arasında düşmanlık başlamış oldu (Menander Protektor, 1985, fragment 5.4). Fakat Avarlar, Tuna'yı askerî manada zorlayacak durumda olmadıklarından Bizans topraklarına yerleşme arzusundan vazgeçtiler (Kurat, 1972, s. 85). Ayrıca Avarlar, Bayan Kağan'ın Franklarla savaşa girmesi yüzünden bu duruma geçici olarak katlanmak durumunda kaldı (Karatay, 2017, s. 93).

Avarlar, 562 senesinde Franklara yenildikten sonra Aşağı Tuna'ya geri döndüler. 565'te İmparator II. Justinos'un (565-578) tahta çıkmasına kadar geçen üç senelik süre zarfında

⁷ Pannonia II bölgesi, Sava Nehri, Tuna Nehri ve Fruska Gora tepelerini içeren bölgedir (Kardaras, 2019, s. 23). Ayrıca Pannonia II bölgesi, Menander Protektor'un eserinde Justinianos'un Avarları yerleştirmek istediği Bassiana bölgesi olarak da geçer. Justinianos'un Avarları Pannonia II bölgesine yerleştirmek istemesinin sebebi Avarları Bizans'ın Trakya topraklarından uzak tutmak istemesiydi (Menander Protektor, 1985, s.253/ n. 28).

⁸ Avarların İskitya'da kalmak istemesinin sebebi, bu bölgenin Konstantinopolis'e çok yakın olmasıydı. Üstelik Avarlara göre bu bölge Avar atlarının yetiştirilmesi için uygun bir yerdi (Kardaras, 2019, s. 23).

kaynaklar, Avarlar hakkında herhangi bir bilgi vermemekte ve Avarların üç sene içerisinde ne yaptıkları da bilinmemektedir (Kardaras, 2019, s. 24-25). Bilinen şu ki İmparator II. Justinos döneminde Avarların Tuna’ya iyice yerleşmesinden ve artık Bizans için büyük bir tehdit oluşturmasından ötürü Avarlardan gelen bütün talepler reddedildi. Bu yüzden Avar-Bizans ilişkileri daha da kötüleşmeye başladı. Böylece Avarların Bizans ile ilişkilerinin kötüleşmesi, Avrupa’yı ve Bizans’ı neticesi facialarla biten olaylara sürükledi (Moorhead, 2005, s. 134). Fakat 626 yılında Konstantinopolis’i kuşatıp alamamaları neticesinde Avarlar, Avrupa’da hâkimiyetlerini kaybedecekti ve Avarlar hakkındaki bilgiler 790’lara kadar sanki tarih öncesi dönemlerdeki gibi rivayet şeklinde birkaç kısıtlı kaynaktan duyulacaktı (Szenthe, 2019, s. 216).

Sonuç

Avarların Avrupa’ya doğru göç etmesinde Kavimler Göçü’nün etkisi çok büyüktü. Orta Asya’da yaşanan iklim koşulları, göçebe toplumların etkileşimleri ve bunların hayat şartlarından dolayı sistematik bir şekilde birbirlerini Doğu’dan Batı’ya doğru birbirini itmelerinin bir sonucuydu. Avarlar diye adlandırılan kavim, göç hareketlerinin sonucunda Orta Asya içinde birçok yerde bulunmuş ve bunun sonucunda da günümüz tarihçileri tarafından bu topluluğun menşei araştırma konusu olmuştur. Bu konuda meraklı olan Bizanslı yazar Theophylaktos Simocattes’ten itibaren Avarların menşei hususu yazılmıştır. Onun ortaya attığı “Gerçek Avar”-“Sahte Avar” terimleri hâlâ günümüz tarihçileri için Avarlar nezdinde tartışma konusudur. Bunun getirisi olarak Avarların kökeninin Orta Asya’da bulunan Juan-Juan’lara, Uar-Hun’lara, Moğollara, Türklere veya Eftalitlere dayandığı fikirleri, tarihçiler tarafından ortaya atılmıştır. Fakat Avarlar hakkında elimizde bulunan deliller hâlâ bu topluluğun kökeninin ne olduğunu kesin olarak bizlere aktaramamaktadır.

Avarlar, Kafkaslardan Avrupa’ya doğru geçerken Alanlar ile karşılaştılar ve bu sayede Avarların Bizans İmparatoru I. Justinianos’a kendilerini gösterme fırsatı oldu. Avarların göçebe ve boylar şeklinde yaşaması, üstelik kendilerini en güçlü kabile olarak görmeleri sayesinde İmparator bu topluluk ile ittifak kurmuştur. Böylece Bizans İmparatorluğu askeri ve ekonomik güç harcamadan Karadeniz’in kuzeyinde yaşayan Hun bakiyelerinin, Bulgarların ve Slavların kontrolünü Avarlara yükledi. Fakat Bizans İmparatorluğu, kuzey ve Balkan sınırlarındaki topraklarının güvenliğini hep geçici önlemler olarak sağlamış, bu önlemler de bu bölgelerdeki dengelerin değişmesiyle çöküntüye uğramıştır. Böylece bu bölgelerde istikrar sağlanamayınca Bizans İmparatorluğu günün şartlarına göre hareket etmiştir. Bu durum da Avrupa’daki Avarların ilerleyen süreç içerisinde Balkanlar’da ve Trakya’da genişlemelerine sebebiyet vermiştir.

İmparator I. Justinianos’un, Ostrogotlarla, Vandallarla ve Sasanilerle fiilî olarak savaşmasına rağmen Balkanlar’da ve kuzey sınırında silahlı diplomasiyi nasıl kullandığını, nasıl buralarda yaşayan toplulukları siyaset ile birbirine düşürüp hiçbir güç harcamadan bölgede söz sahibi olduğunu gösterdi. Fakat bu durum 562 yılına kadar devam etti. Çünkü Avarların 558-562 yılları arasındaki kısa süre zarfında egemenlik sahaları Volga’dan Tuna’nın ağzına kadar uzanıyordu. Bu durum da Avarların gücüne güç katmış ve 626 yılında İstanbul’u kuşatmalarına kadar gitmiştir.

Kaynaklar

- Ahmetbeyoğlu, A. (2017a). *Avrupa Hunları*. Yeditepe.
- Ahmetbeyoğlu, A. (2017b). Bulgarların oluşumu ve Bulgar devletlerinin kuruluşunda Onogurların yeri meselesi. *Tarih Dergisi*, 65, 1-18.
- Golden, P. B. (2016). *Türk halkları tarihine giriş*. Karatay, O. (Çev.). Ötüken.
- Grousset, R. (2019). *Bozkır imparatorluğu: Atilla, Cengiz Han, Timur*. Uzman, M. R. (Çev.). Ötüken.
- Karatay, O. (2017). Avar hakimiyeti ve Balkanların slavlaşması. *Balkanlar El Kitabı 1. Cilt: Tarih içinde*. Gökdag, B. A. ve Karatay, O. (Ed.). Akçağ, 91-98.
- Kardaras, G. (2019). *Byzantium and the Avars, 6th-9th century AD*. Brill.
- Kurat, A. N. (2011). Avarlar. Acar, S. (Düz.). *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 26, 81-110.
- Kurat, A. N. (1972). *IV-XVIII. yüzyıllarda Karadeniz kuzeyindeki Türk kavimleri ve devletleri*. Türk Tarih Kurumu.
- Mangaltepe, İ. (2018). Avarlar. *Doğu Avrupa Türk tarihi içinde*. Karatay, O. ve Acar, S. (Ed.). Kitabevi, 203-240.
- Menander Protektor. (1985). *The history of Menander the Guardsman: introductory essay, text, translation and historiographical notes*. Blockley, R. C. (Düz.). Francis Carins.
- Moorhead, J. (2005). Byzantine in the West in the sixth century. *The new Cambridge history, volume I c.500-c.700 içinde*. Fouracre, P. (Ed.). Cambridge University, 118-139.
- Ostrogorsky, G. (2017). *Bizans devleti tarihi*. Işıltan, F. (Çev.). Türk Tarih Kurumu.
- Ögel, B. (2001). *Dünden bugüne Türk kültürünün gelişme çağları*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Pohl, W. (2018). *The Avars: A steppe empire in Central Europe, 567-822*. Cornell University.
- Pritsak, O. (1991). Antae. *Oxford dictionary of Byzantium*. Kazhdan, A. P. (Ed.). Oxford University, 160-161.
- Szádeczky-Kardoss, S. (2017). Avarlar. *Erken İç Asya tarihi içinde* Sinor, D. (Ed.). Sezer, R. (Çev.). İletişim, 283-311.
- Szenthe, G. (2019). The 'Late Avar reform' and the 'long eighth century': A tale of the hesitation between structural transformation and the persistent nomadic traditions (7th to 9th century AD). *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 70, 215-250.
- Theophanes Confessor. (1997). *The chronicle of Theophanes Confessor: Byzantine and near eastern history AD 284-813*. Mango, C. ve Scott, R. (Çev.). Clarendon.
- Uslu M. ve Azar Nasırabadı G. (2022). İmparator Tiberios Konstantinos döneminde Balkanlarda Doğu Roma- Avar ilişkileri (572- 582). *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 38, 1-15.
- Vásary, I. (2016). *Eski İç Asya'nın tarihi*. Doğan, İ. (Çev.). Ötüken.
- Vasiliev, A. A. (2016). *Bizans imparatorluğu tarihi*. Alkaç, T. (Çev.). Alfa.

Extended Abstract

Avars are one of the most important society in Eastern European and Byzantine History because from the moment the Avars stepped into Europe in 558, it attracted the attention of the nomadic tribes around it and the Byzantine Empire due to its costumes and warrior characteristics. Due to this circumstance, Byzantine chroniclers such as Theophylaktos Simokattes began to interpret their origins and migrations ways in accordance with Avars' effect to Byzantine people.

Thus, historians have still researched Avar origin since Theophylaktos Simokattes like other Byzantine chroniclers. Their nomadic lifestyles do not help to comprehend their root and origins. However, it is known that they came from Inner Asia and they escaped from Turk Khaganate. Also, this situation can be determined from Byzantine first hand sources.

After coming to north of Black Sea region, they insisted on meet Byzantine Emperor Justinianos I and Alans coordinated to set diplomatic bridges Byzantine Empire and Avars. They would like to support from Byzantine Empire because there were many nomadic tribes in Balkans and Eastern Europe like Ogurs, Huns and Slavs. Also, Avars were aware of Byzantine Empire's external policy. Byzantine had to deal with nomadic tribes which were on west borders of empire and Sasanids were always external threaten for Byzantine Empire on east side. On the other hand, Byzantine army was weak due to Gothic Wars in Italy region. Thus, Byzantine Empire needed to relation with Avars in diplomatic and military way. Nevertheless, Avars were firstly act to Byzantine Empire because if Avars had succeed to prevent barbarian diffusion, Byzantine Empire might have rewarded. Namely, Byzantine-Avar diplomatical relations began with this direction.

Since beginning of diplomatic relations, Avars' intention was to make Byzantine Empire weaken and established its Empire along with Balkans and Eastern Europe. As soon as first diplomatic delegation to Konstantinopolis, Avars attacked to barbarians tribes which annoyed and disturbed Byzantine peace environment. Byzantine Emperor Justinianos I was happy to find an ally to fight other barbarians. However, when Avars fight with and defeated them, they began to be stronger in Balkan region. Avars were competent, and knew nomadic fights and state process since Inner Asia. Thus, unlike many other barbarian tribes in Central and Eastern Europe, Avars began to improve political and military status quo in periphery of Byzantine Empire. Thanks to these events, Avars' demands from Byzantine Empire continued to rise.

Despite Avar authority from Volga to the Danube River, Avars demanded Scythia Minor (Dobruca) from Byzantine Empire to live, and feed horses. However, Avar intention not only live these region but also prevent and threaten Byzantine suzerainty in Balkans and Central Europe. Thus, Emperor Justinian I did not accept their requests since emperor was aware of Avars' attitudes against Byzantine Empire. Due to this event, Avar-Byzantine relations were never worse in Justinianos I era as Avars did not reveal certain behaviour. Also Emperor Justinianos I know political and diplomatical traps more than Avars. Hence, he offered Pannonia region for Avars to live and settle down permanently. Nevertheless, Pannonia was a bit dangerous to attack Byzantine Empire, so Avars would not like to live there instead of Scythia Minor. When emperor understood mainspring of Avars, they had to make pact with Byzantine Empire. In addition to them, Frank attacks to Avar regions led to prevent more successful of Avars, and Byzantine Empire can focus on internal and external affairs.

Byzantine-Avar relations were getting worse after emperor Justinianos I era since Avars began to defeat Frank Empire in west and Avar perception of new emperor, Justin II, was bad because he seemed them as barbarian and uncivilized. Thus, he broke up Avar-Byzantine alliance. This process were maintaining until Constantinople siege of Avars in 626.

Their impact of Balkans and Byzantine Empire was intense. Owing to Avar war strategy and controlling other barbarian tribes, they came together many society inside, and building Avar Khaganate in Central Eastern Europe. Hence, Avars lived and was very established state between Byzantine and Frank Empire until collapsed by Charlemagne in 822.

